

Κωνσταντίνος Δεληκωσταντής: “Η Εγκύκλιος και το Μήνυμα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας Διαμόρφωση και στοχοθεσία”

[/ Γενικά Θέματα / Ειδήσεις και Ανακοινώσεις](#)

Στα πλαίσια του Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου με θέμα «Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας (2016-2026): Αποτίμησις καί Προοπτικάί», μίλησε ο Κωνσταντίνος Δεληκωσταντής με θέμα: “Η Εγκύκλιος και το Μήνυμα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας Διαμόρφωση και στοχοθεσία”.

Αναλυτικά η ομιλία:

Μέ την ιδιότητα του συνεργάτου της Γραμματείας επί της Προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶχα τήν εὐκαιρία νά συμμετάσχω στίς τρεῖς Συνελεύσεις τῆς ὀρισθείσης ἀπό τή Σύναξη τῶν Ὁρθοδόξων Προκαθημένων τοῦ Μαρτίου 2014 Εἰδικῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς γιά τήν ἀναθεώρηση, τήν ἐπεξεργασία ἢ τήν ἐπιμέλεια ὀρισμένων κειμένων τῆς Β' καί τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως τῶν ἐτῶν 1982 καί 1986. Ἡ Ἐπιτροπή αὐτή συνήλθε τόν Ὀκτώβριο τοῦ 2014, καθώς καί τόν Φεβρουάριο καί Ἀπρίλιο τοῦ 2015 στό Ὁρθόδοξο Κέντρο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Chambésy Γενεύης. Μέ τήν ἴδια ιδιότητα συμμετεῖχα ἐπίσης στήν Ε' Προσυνοδική Πανορθόδοξο Διάσκεψη (Ὀκτώβριος 2015), καθώς καί στή Σύναξη τῶν Προκαθημένων τοῦ Ἰανουαρίου 2016 στόν ἴδιο χῶρο.

Ὅποιος ἔχει συνεργασθεῖ σέ παρόμοιες ἐπιτροπές γνωρίζει πόσο ἐπίπονη καί μακρά εἶναι ἡ διαδικασία κατάρτισης ἑνός ἀπό ὅλες τίς Ἐκκλησίες ἀποδεκτοῦ κειμένου. Πολλές φορές, ἡ ὑποχώρηση ἀναφορικά πρός κάποια διατύπωση, σώζει ὁλόκληρη συνεδρία, ὁλόκληρο τό κείμενο ἢ ἀκόμη καί τή συνέλευση. Αὐτός πού θά πάρει τά τελικά κείμενα στά χέρια του, χωρίς νά γνωρίζει πῶς διαμορφώθηκαν, τί συζητήσεις, ἀντιπαραθέσεις καί συμβιβαστικές προτάσεις προηγήθηκαν γιά νά ἐτοιμασθοῦν, εὐκολα μπορεῖ νά ἀδικήσει τά πράγματα. Στό τελικό κείμενο δέν εἶναι ἀποτυπωμένη ἐμφανῶς ἡ πορεία κατάρτισής του.

Καθρέπτης τῆς προετοιμασίας τῆς Συνόδου εἶναι τά Πρακτικά τῶν συζητήσεων τῶν διαφόρων Ἐπιτροπῶν καί Διασκέψεων. Ἡ μελέτη τῶν Πρακτικῶν εἶναι συναρπαστική ἐμπειρία. Πραγματικά στά κείμενα αὐτά βρίσκεται κρυμμένος ἓνας ἀνεκτίμητος θεολογικός θησαυρός. Οἱ Πανορθόδοξες Διασκέψεις, οἱ Διορθόδοξες Προπαρασκευαστικές Ἐπιτροπές, οἱ Προσυνοδικές Πανορθόδοξες Διασκέψεις καί οἱ Συνάξεις τῶν Προκαθημένων εἶναι ἡ ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας τίς τελευταῖες δεκαετίες. Εἶναι ὁ καθρέπτης τῶν διορθοδόξων σχέσεων, τῶν ἐνδοορθοδόξων θεολογικῶν διεργασιῶν καί ζυμώσεων, ἀλλά καί σημαντικῶν πτυχῶν τῶν συγχρόνων Οἰκουμενικῶν διαλόγων.

Τό Ὁρθόδοξο Κέντρο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στό Chambésy εἶναι ὁ ἱερός τόπος, ὅπου ἀπό τό 1968 ἐκτυλίχθηκε ἡ διαδικασία προετοιμασίας τῆς Αγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐκεῖ συναντήθηκαν, συζήτησαν καί ἐργάσθηκαν μέ ζῆλο καί αὐταπάρνηση οἱ πρωτεργάτες τῆς πορείας πρός τήν Ἀγία καί Μεγάλη Σύνοδο, πολλοί ἀπό τούς ὁποίους ἀνεδείχθησαν σέ ἡγετικές μορφές τῶν Ἐκκλησιῶν τους. Στό ἀρχεῖο τοῦ Ὁρθοδόξου Κέντρου φυλάσσεται τό πολύτιμο πρωταρχικό ὑλικό τῆς πορείας πρός τή Σύνοδο. Τό Ὁρθόδοξο Κέντρο εἶναι ἐπίσης σημαντικό σημεῖο ἀναφορᾶς καί γιά τόν Οἰκουμενικό καί τόν διαθρησκειακό

διάλογο.

Στήν Αγία καί Μεγάλη Σύνοδο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶχα τήν εὐλογία νά συμμετάσχω μέ τήν ιδιότητα τοῦ Συμβούλου τοῦ Προεδρεύοντος τῆς Πανορθοδόξου Γραμματείας της, μακαριστοῦ πλέον Μητροπολίτου Ἑλβετίας καί μετέπειτα Ἀγκύρας, Ἱερεμίου, καθώς καί ὡς Σύμβουλος τοῦ Προέδρου τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς γιά τήν προετοιμασία τοῦ Μηνύματος τῆς Συνόδου, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γαλλίας, νῦν Γέροντος Χαλκηδόνης, Ἐμμανουήλ. Ἡ ἐν λόγῳ Ἐπιτροπή ἐργάσθηκε στήν Ὁρθόδοξη Ἀκαδημία Κρήτης ἀπό τίς 9 μέχρι τίς 16 Ἰουνίου 2016. Κατά τή διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου, εἶχα, μαζί μέ τόν νῦν Μητροπολίτη Πισιδίας Ἰώβ, τή μεγάλη εὐθύνη τῆς καταγραφῆς καί καταχώρισης τῶν ἀλλαγῶν καί τῶν διορθώσεων στά κείμενα τῆς Συνόδου καί τῆς συλλογῆς τῶν ὑπογραφῶν στά τελικά κείμενα. Δέν μπορεῖτε νά φαντασθεῖτε τί σήμαινε αὐτό ἐκεῖνες τίς μέρες, καί τίς νύχτες θά ἔλεγα γιά μᾶς! Ἰδίως τό θέμα τῶν ὑπογραφῶν ἦταν μία ἀφάνταστη περιπέτεια.

Πῶς γεννήθηκε καί διαμορφώθηκε τό κείμενο τοῦ Μηνύματος καί τῆς Ἐγκυκλίου τῆς Συνόδου;

Ὁ Παναγιώτατος καί ὁ Πρόεδρος τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς γιά τήν προετοιμασία τοῦ Μηνύματος μοῦ ἀνέθεσαν τή σύνταξη ἑνός ἀρχικοῦ Σχεδίου Κειμένου. Στό μυαλό μου ὑπῆρχαν αὐτά πού εἶχε ἀναφέρει γιά τήν Αγία καί Μεγάλη Σύνοδο ὁ μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας στή Σύναξη τῶν Ὁρθοδόξων Προκαθημένων στή Γενεύη, τόν Ἰανουάριο τοῦ 2016. Εἶχε πεῖ τότε: «Ἡ Αγία καί Μεγάλη Σύνοδος δέν εἶναι μία νέα Οἰκουμενική Σύνοδος, ἡ ὁποία θά λύσει κάθε σοβαρό πρόβλημα. Εἶναι κάτι διαφορετικό. Αὐτό πού λέγομεν στούς ἀνθρώπους γιά τή Σύνοδό μας εἶναι: Σ' ἕναν κόσμο ταραγμένο δέν μένουμε σιωπηλοί, σέ σκοτεινοῦς καιρούς ἔχουμε ἕνα λόγο ἐλπίδος καί φωτός». Σέ αὐτή τή βάση θεώρησα ὅτι τό Μήνυμα τῆς Συνόδου πρέπει νά στηριχθεῖ οὐσιαστικά στό τελευταῖο κεφάλαιο τοῦ *ad referendum* στή Σύνοδο κειμένου «Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδοξίας στόν σύγχρονο κόσμο». Τό κεφάλαιο αὐτό εἶχε ὀκτώ περιεκτικές παραγράφους πού ἀναφέρονται στίς σημαντικώτερες σύγχρονες προκλήσεις γιά τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί ἔφερε τόν τίτλο «Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς μαρτυρία ἀγάπης ἐν διακονίᾳ».

Ἐπιθυμῶ νά ἀναφέρω στό σημεῖο αὐτό δύο τινά. Τό κείμενο «Ἡ Ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στόν σύγχρονο κόσμο» εἶναι ἡ προσαρμοσμένη στά πιό σύγχρονα δεδομένα ἐκδοχή τοῦ ἀντιστοίχου κειμένου τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως τοῦ 1986.

Δυστυχῶς, τό πολύ καλό κείμενο αὐτῆς τῆς Διασκέψεως δέν προεβλήθη ἀπό τήν

Ὁρθόδοξη θεολογία ὅσο ἄξιζε. Ὁ καθηγητής Γρηγόριος Λαρεντζάκης εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος παρουσίασε πολλές φορές τό κείμενο αὐτό σέ διεθνεῖς θεολογικές συναντήσεις καί τό προέβαλε συστηματικά. Πέτυχε, ἐπίσης, τό Ἀνακοινωθέν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνάξεως στή Βασιλεία τῆς Ἑλβετίας (15-21 Μαΐου 1989) νά εἶναι ἄμεσα, καί στή διατύπωση, ἐπηρεασμένο ἀπό τό κείμενο τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Κατά τόν κ. Λαρεντζάκη, μέ τό ἐξαίρετο αὐτό κείμενο, ἀναιρεῖται ἡ μομφή πολλῶν Δυτικῶν ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς ἐσωστρέφειας καί τῆς κλειστότητας, πάντοτε μακράν τῶν ἱστορικῶν ἐξελίξεων. Ἐμφανέστατα, μία τέτοια προσέγγιση ἀγνοεῖ μία σημαντική διάσταση τῆς Ὁρθοδοξίας καί ἐμποδίζει τήν ὀρθή ἀξιολόγησή της γενικώτερα. Σέ ὁμιλία του στή Βιέννη, σέ διεθνές συνέδριο γιά τήν «Ἀλληλεγγύη καί τήν κοινωνική δικαιοσύνη» (25-26 Νοεμβρίου 2005), ὁ Γ. Λαρεντζάκης ἀνέφερε τά ἑξῆς: «Καί μόνον ἡ συζήτηση καί ἡ ἔγκριση αὐτοῦ τοῦ κειμένου θά δικαιολογοῦσε τή σύγκληση μίας Πανορθοδόξου Συνόδου».

Κι ἐγώ, ἐπηρεασμένος ἀπό τίς ἀπόψεις αὐτές, εἶχα τρομοκρατηθεῖ, ὅταν, κατά τή συζήτηση στή Σύναξη Προκαθημένων τῆς Γενεύης, τόν Ἰανουάριο τοῦ 2016, διαφαινόταν ὁ κίνδυνος, κυρίως λόγω τῶν ἐνστάσεων τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωσσίας καί Γεωργίας, νά μή συμπεριληφθεῖ τό κείμενο στόν κατάλογο θεμάτων τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Ἐξέφρασα τίς ἀνησυχίες μου στόν Παναγιώτατο μέ πολλή ἀγωνία, ἀφοῦ ἦταν βέβαιο ὅτι, χωρίς τό κείμενο αὐτό στήν ἡμερήσια διάταξη, ἡ θεματολογία τῆς Συνόδου θά ἦταν ἐλλιπέστατη. Συγκροτήθηκε μία ὀλιγομελὴς ἐπιτροπή γιά νά κάνει μερικές τροποποιήσεις, ὥστε νά ἀρθοῦν οἱ ἀντιρρήσεις. Ὁρίστηκε καί ἐγώ μέλος της. Συζητήσαμε, κυρίως γιά τήν ἀντικατάσταση στό κείμενο τοῦ ὅρου «πρόσωπο» μέ τή λέξη «ἄνθρωπος» καί ἐπετεύχθη τό ποθοῦμενον. Τό κείμενο παραπέμφθηκε ὑπογεγραμμένο ἀπό ὅλες τίς Ἐκκλησίες στή Σύνοδο τῆς Κρήτης.

Ἐπιστρέφω στά τοῦ Μηνύματος καί τῆς Ἐγκυκλίου. Συνέταξα, κατ' ἐντολήν, «πρός διευκόλυνση τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς», ἓνα σχέδιο, μᾶλλον σχετικά μακροσκελές γιά Μήνυμα, τό ὁποῖο ὑπέβαλα στόν Παναγιώτατο καί στόν ἅγιο Γαλλίας. Ὑπάρχει ἐδῶ ἓνα πολύ ἐνδιαφέρον στοιχεῖο. Ἡ ταπεινότης μου, φανταζόμουν ὅτι, ἐφ' ὅσον θά συμμετάσχουν ἐκπρόσωποι τῶν δεκατεσσάρων Ὁρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, θά φέρει ὁ καθένας τή σχετική πρόταση τῆς Ἐκκλησίας του ἐγγράφως. Οἱ ἄλλοι ἐκπρόσωποι εἶχαν τελικά μόνον σημειώσεις μέ τίς προτάσεις τους γιά τό Μήνυμα. Λύπη εἶχε ἤδη προκαλέσει ἡ ἀνακοίνωση ἀποχῆς τῶν Ἐκκλησιῶν Βουλγαρίας καί Γεωργίας, καί, κατά τίς ἡμέρες πού συνεδριάζαμε ἦλθε καί ἡ ὀριστική ἀπόφαση ἀποχῆς τῶν λοιπῶν δύο, τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀντιοχείας καί Ρωσσίας. Χαράς πρόξενος ἦταν ἡ ὀριστικοποίηση τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, τήν ὁποία ἀνακοίνωσε ὁ ἅγιος

Μαυροβουνίου Ἀμφιλόχιος, μέ δάκρυα συγκινήσεως. Ἐν τέλει, τό σχέδιο κειμένου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου λειτούργησε ὡς βάση γιά τίς συζητήσεις μιᾶς ἑβδομάδος περίπου, μέ πολλή πίεση, ἀφοῦ ἔπρεπε νά ἀναγνωσθεῖ ἡ πρόταση τῆς Ἐπιτροπῆς ἐνώπιον τῆς Σύναξης τῶν Προκαθημένων πρίν τήν ἐπίσημη ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου καί νά εἶναι ἕτοιμο στίς ἐπίσημες γλῶσσες της.

Στίς 17 Ἰουνίου ἀνεγνώσθη τό προτεινόμενο ἀπό τήν Ἐπιτροπή Σχέδιο Μηνύματος στή Σύναξη τῶν Προκαθημένων ἀπό τήν ἐλαχιστότητά μου στά Ἑλληνικά, καί ἔτυχε θετικῆς ἀξιολόγησής. Διατυπώθηκε ἀπό τόν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ρουμανίας ἡ ἄποψη ὅτι τό κείμενο ἦταν πολύ ἐκτενές ὡς «Μήνυμα» τῆς Συνόδου καί ἀποφασίσθηκε νά ὑποβληθεῖ πρὸς συζήτηση καί ἔγκριση στή Σύνοδο ὡς «Ἐγκύκλιος». Ἔγινε, ἐπίσης, δεκτὴ ἡ πρόταση τοῦ ἁγίου Ρουμανίας, ἡ «Ἐγκύκλιος» νά χωρισθεῖ σέ θεματικές ἐνότητες μέ καταλλήλους ὑποτίτλους. Ἐζητήθη, ἐπίσης, σέ κάθε ἐνότητα νά ἐπιλεγεῖ καί νά ὑπογραμμισθεῖ μία φράση, ἡ ὁποία ἐκφράζει συνοπτικῶς τό περιεχόμενο, πού θά διευκόλυνε τήν ἀνάγνωση καί τήν κατανόηση τοῦ κειμένου. Τέλος, ἡ Σύναξη τῶν Προκαθημένων ἀνέθεσε στόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας Ἀναστάσιο τή σύνταξη ἐνός συντομωτέρου Σχεδίου Μηνύματος τῆς Συνόδου.

Πρώτιστος στόχος τῆς Ἐγκυκλίου καί τοῦ Μηνύματος τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου ἦταν νά ἀναδείξουν τήν εὐαισθησία καί τό ἐνδιαφέρον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γιά τόν σύγχρονο ἄνθρωπο, γιά τήν κοινωνία καί τόν κόσμο, ἐν ὧσιν τῶν μεγάλων προκλήσεων τῆς ἐποχῆς μας.

Ἡ Ἐγκύκλιος ἀρχίζει μέ τήν ἐπίκληση τῆς Ἁγίας Τριάδος. Μετά τό Προοίμιον ἀκολουθοῦν ἑπτὰ ἐνότητες: i. Ἡ Ἐκκλησία: Σῶμα Χριστοῦ, εἰκὼν τῆς Ἁγίας Τριάδος ii. Ἡ Ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ iii. Ἡ Οἰκογένεια-εἰκὼν τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ πρὸς τήν Ἐκκλησίαν iv. Ἡ κατὰ Χριστόν παιδεία v. Ἡ Ἐκκλησία ἐνώπιον τῶν συγχρόνων προκλήσεων vi. Ἡ Ἐκκλησία ἐνώπιον τῆς παγκοσμιοποιήσεως, ἀκραίων φαινομένων βίας καί τῆς μεταναστεύσεως vii. Ἡ Ἐκκλησία: μαρτυρία ἐν διαλόγῳ. Ἡ Ἐγκύκλιος τελειώνει μέ ἕναν ὕμνον πρὸς τήν Ἁγία Τριάδα ἀπό τόν Κανόνα τοῦ Πάσχα.

Στή Συνοδική Ἐγκύκλιο εἶναι ἐμφανὴς ὁ στόχος θεολογικῆς θεμελίωσης τῶν θέσεων. Μέ βάση τήν Ὁρθόδοξη δογματικὴ διδασκαλία, τήν Ἐκκλησιολογία, τήν Ὁρθόδοξη ἀνθρωπολογία, τήν πνευματικότητα, τό κοινωνικὸ περιεχόμενο τοῦ ἡθους καί μέ πολλές ἀναφορές στή Βίβλο καί στοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Σέ θεολογικά κριτήρια στηρίζεται καί ἡ νηφάλια κριτικὴ ἀπέναντι στίς σύγχρονες προκλήσεις καθὼς καί οἱ προτεινόμενες ἐναλλακτικὲς ἐπιλογές ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου.

Μέ τήν Ἐγκύκλιό της ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δίδει τή μαρτυρία της ἐνώπιον τῶν μεγάλων σύγχρονων πολιτικῶν, κοινωνικῶν καί οἰκονομικῶν προβλημάτων, ἀπέναντι στήν ἐκκοσμίκευση, τήν τεχνοκρατία καί τόν ἐπιστημονισμό, τήν παγκοσμιοποίηση καί τήν κοινωνική ἀδικία, τήν καταστροφή τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, τήν ἀνθρωπιστική κρίση, τό μεταναστευτικό καί προσφυγικό πρόβλημα, τήν καταπάτηση τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, τή βία, τόν θρησκευτικό φονταμενταλισμό κ.ά. Ἀκούγεται ἐδῶ ἡ φωνή μιᾶς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία γνωρίζει ὅτι ὁ «οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου» χαρακτήρας της εἶναι πηγή διακονικῆς μαρτυρίας «ἐν τῷ κόσμῳ», ὅτι ἡ κοινωνική ἀποστολή της ἀπορρέει ἀπό τόν πυρῆνα τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ σύγχρονη ἐνασχόληση μέ τά κοινωνικά προβλήματα συνεχίζει τήν μεγάλη παράδοση τῆς φιλανθρώπου διακονίας τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει ἰδιαίτερα ἀνεπτυγμένο αἰσθητήριο γιά τήν κοινοτική καί τήν κοινωνική διάσταση τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὅσον ἀφορᾷ στό Μήνυμα τῆς Συνόδου, αὐτό βασίσθηκε, σύμφωνα μέ τή βουλήση τῆς Σύναξης τῶν Προκαθημένων, στήν Ἐγκύκλιο. Μετά τήν ἀναφορά στήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, στή συνοδική καί ἱεραποστολική λειτουργία της, προβάλλεται ἡ σημασία τοῦ διαχριστιανικοῦ διαλόγου καί ἡ συμβολή τῆς διαθρησκευτικῆς προσέγγισης στήν προώθηση τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καί τῆς εἰρήνης. Καταδικάζεται ἀπερίφραστα ἡ βία, ὁ ἐξαναγκασμός σέ ἀλλαγὴ θρησκείας, ἡ καταστροφή ναῶν, θρησκευτικῶν συμβόλων καί μνημείων, καί δηλώνεται ἡ ἀλληλεγγύη τῶν Ὁρθοδόξων πρὸς τοὺς διωκόμενους Χριστιανούς καί τίς ἄλλες μειονότητες στή Μέση Ἀνατολή.

Θεματοποιεῖται, ὅπως καί στήν Ἐγκύκλιο, τό πρόβλημα τῆς ἐκκοσμίκευσης, ἡ σημασία τοῦ χριστιανικοῦ γάμου καί τῆς οἰκογένειας, καθὼς καί τοῦ ἀσκητικοῦ ἰδεώδους μέσα στό σύγχρονο κοσμικό πολιτισμικό τοπίο, ἡ σχέση χριστιανικῆς πίστες καί ἐπιστήμης, ἡ οἰκολογική κρίση, καθὼς καί ἡ σχέση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μέ τήν πολιτική, ἡ σημασία τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, μέ ἔμφαση στήν προστασία τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Τονίζεται ὅτι τό ὕψιστο ἥθος γιά τόν Ὁρθόδοξο πιστό εἶναι ἡ ἀγάπη «ὅπως τήν ἀποκάλυψε ὁ Χριστός καί τή βίωσαν ὅσοι πιστά Τόν ἀκολούθησαν» καί ὅτι «τό Ὁρθόδοξον δέον περί ἀνθρώπου ὑπερβαίνει τόν ὀρίζοντα τῶν καθιερωμένων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων» (§ 10).

Τέλος, μέ τό Μήνυμά της, ὅπως τό πράττει μέ τό κείμενο «Ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας στόν σύγχρονο κόσμο» καί μέ τήν «Ἐγκύκλιό» της, ἡ Σύνοδος ἀπευθύνεται στοὺς νέους, οἱ ὁποῖοι «δέν ἀποτελοῦν ἀπλῶς τό μέλλον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά τό δυναμικό καί δημιουργικό παρόν ἐπὶ τοπικοῦ καί οἰκουμενικοῦ ἐπιπέδου», καί τοὺς καλεῖ «νά συνδεθοῦν συνειδητά μέ τήν Ἐκκλησία Ἐκείνου πού

είναι ή Άλήθεια και ή Ζωή... προσφέροντας στό έκκλησιαστικό σώμα τή ζωτικότητα, τίς άνησυχίες, τούς προβληματισμούς και τίς προσδοκίες τους» (§ 11).

Τό Μήνυμα άνεγνώσθη από άμβωνος κατά τή Θεία Λειτουργία στόν Ίερό Ναό Αγίου Παύλου Χανίων (26 Ίουνίου 2016) από τόν Αρχιγραμματέα τής Αγίας και Ίερᾶς Συνόδου τοῦ Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου Αρχιμανδρίτη Βαρθολομαῖο Σαμαρά (νῦν Μητροπολίτη Σμύρνης).

Έκλεκτή όμήγυρις,

Ή Όρθόδοξη Έκκλησία, άναφορικά πρός τήν Αγία και Μεγάλη Σύνοδό της, έχει χαρακτηριθεῖ ώς «Έκκλησία τῶν έκπλήξεων» (G. Vlantis, «Heiliges und Großes Konzil: Herausforderungen und Erwartungen», Ökumenische Rundschau 64 (3/2015), 357-364. έδῶ 358.). Πράγματι, ή πρώτη έκπληξη ήταν ή, παρά τίς δυσκολίες, τίς καθυστερήσεις και τίς άναβολές, σύγκληση και πραγματοποίηση τής Συνόδου, γεγονός πού όφείλεται στήν παρηρησία, στίς άοκνες προσπάθειες και στήν έπιμονή τοῦ Παναγιωτάτου Οικουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, ό όποῖος όρθῶς ήθελε νά δώσει στή σύγχρονη μαρτυρία τής Όρθοδόξου Έκκλησίας τή σφραγίδα τής Αγίας και Μεγάλης Συνόδου.

Ή δεύτερη έκπληξη ήταν ή άποχή από τή Σύνοδο τῶν τεσσάρων Έκκλησιῶν: Άντιοχείας, Ρωσσίας, Βουλγαρίας και Γεωργίας. Κυριολεκτικά τήν τελευταία στιγμή, οἱ Έκκλησίες αυτές άρνήθηκαν νά συμμετάσχουν στίς έργασίες τής Συνόδου, επικαλούμενες έξωεκκλησιαστικά και μή θεολογικά κριτήρια.

Ή τρίτη έκπληξη υπήρξε, ή, παρά τίς Κασσάνδρες, πολύ καλή πορεία και διεξαγωγή τής Συνόδου, ή συζήτηση και έγκριση τῶν έξι Θεμάτων τής ήμερησίας διάταξης και ή κατάρτιση και έγκριση τής Έγκυκλίου και τοῦ Μηνύματος τής Συνόδου. Συνολικά έγκρίθηκαν όκτώ κείμενα, τά όποια άναφέρονται στήν κανονική δομή, στή μυστηριακή και πνευματική ζωή τής Όρθοδόξου Έκκλησίας, στίς σχέσεις της μέ τόν λοιπό χριστιανικό κόσμο, καθώς και στήν άποστολή της σήμερα. Ή Έγκύκλιος και τό Μήνυμα τής Συνόδου άναδεικνύουν, όπως είπαμε, τήν άγωνία και τή μέριμνα τής Όρθοδόξου Έκκλησίας για τόν σύγχρονο άνθρωπο και τον κόσμο.

Ή διαδικασία για τή σωστή άξιολόγηση, τήν πρόσληψη και τήν άξιοποίηση τῶν όκτώ κειμένων τής Συνόδου έξελίσσεται και θά συνεχισθεῖ. Γνωρίζετε πιστεῶς όλοι τίς πολλές και ένδιαφέρουσες συζητήσεις πού προκάλεσε τό κείμενο τοῦ Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου «΄Υπέρ τής τοῦ κόσμου ζωής΄. Τό κοινωνικό ήθος στήν Όρθόδοξη Έκκλησία» ώς μία γόνιμη προσπάθεια έρμηνείας και επικαιροποίησης τής κοινωνικής διδασκαλίας τής Συνόδου τής Κρήτης. Θά

ἀκούσουμε περισσότερα γιά τό κείμενο αὐτό στό Συνέδριό μας.

Θεωρῶ ὅτι οἱ τέσσερις Ὁρθόδοξες Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες, ἐνῶ συνέβαλαν στήν προετοιμασία τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, δέν θέλησαν νά συμμετάσχουν στίς ἐργασίες της, εἶναι ἀδύνατον νά ἀμφισβητήσουν ἐπί τῇ βάσει θεολογικῶν ἀρχῶν τήν ἀξία τῶν κειμένων τῆς Συνόδου. Θά ζήσουμε ἄραγε ἀπό τήν «Ἐκκλησία τῶν Ἐκπλήξεων» καί μία «τέταρτη ἔκπληξη» ὡς ἔκφραση τῆς ἐνότητάς της, μέ τήν ὑπογραφή τῶν συνοδικῶν κειμένων ἐν τέλει ἐκ μέρους ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν; Μέ μία τέτοια ἐξέλιξη θά πραγματοποιεῖτο αὐτό πού ἐξεφράσθη πολλαχῶς, ὅτι δηλαδή ἡ Σύνοδος αὕτη πρέπει νά εἶναι ἐγκαινισμός μιᾶς δυναμικῆς συνοδικῆς περιόδου, μιᾶς ζωτικῆς κοινῆς μαρτυρίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας «ἐν Συνόδῳ» πρὸς δόξαν τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ. Ἐξάλλου, στή Σύνοδο τῆς Κρήτης, ὅπως καταγράφεται στό Μήνυμα της, διατυπώθηκε ἡ πρόταση «ἡ Ἀγία καί Μεγάλη Σύνοδος νά καταστεῖ ἐπαναλαμβανόμενος θεσμός (§ 1).

Εὐχαριστῶ γιά τήν προσοχή σας!

Φωτό αρχείου